

Universal Declaration of Human Rights - Kabardian

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

ЦІыху Хуэфашэхэм Теухуа Дунейпсо Джэпсалъэ

Дунейпсо къэрал зэгухъэныгъэм и зэхуэсу 1948 гъэм дыгъэгъазэм и 10-м щыІам къыщаштащ 217 А (III) зи бжыгъэ унафэмкІэ.

Дунейпсо Къэрал Зэгухъэныгъэм (ДКЪЗ) и Зэхуэсым егъэІур;

Дунейпсо цІыхугъэм къыхиубыдэ дэтхэнэ зы цІыхури зэгухъэныгъэри;

мы джэпсалъэр сытым щыгъуи я нэгум щІагъэтурэ мыбы къыщыхэщ цІыху хуэфашэхэмрэ хуитыныгъэхэмрэ я нэІэ зэрытрагъэтым, хуащІ лъытэныгъэм егъэджэныгъэ-гъэсэныгъэ гъуэгукІэ зрагъэужьыну;

хэгъэгу кІуэцІхэми дунейпсоми кІуэхукІэ нэхъри зыщызужь амалхэр зыхуагъэшхъэпурэ мы зэгухъэныгъэшхуэм хэт къэралхэм езым я лъэпкъхэри, я унафэм щІагъэт нэгъуэщІ къэралхэм я лъэпкъхэри къызэщІуубыдэу, дунейпсом и дэнэ щІыпІи мы цІыху хуэфашэхэмрэ хуитыныгъэхэмрэ лъэщу щызрагъэкІуэным, къыщаштэным, щагъэзэщІэным хуцІэкъунхэу,

цІыху хуэфашэхэм теухуауэ жылагъуэхэми лъэпкъхэми я зэхуэдэ идеал щапхъэхэр къэзыгъэуэв мы дунейпсо джэпсалъэр.

1-нэ пычыгъуэ

ЦІыху псори щхъэхуиту, я щІыхъымрэ я хуэфашэхэмрэкІэ зэхуэдэу къалъхур. Акъылрэ зэхэщІыкІ гъуазэрэ яІэщи, зыр зым зэкъуэш зэхэщІэ яку дэлъу зэхуцытын хуейхэщ.

2-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цІыхури зэхуэдэу хуитщ мы джэпсалъэм хэт цІыху хуэфашэхэмрэ хуитыныгъэхэмрэ зыхуигъэшхъэпэну, зыщыщ расэм, и фэм, цІыхубз-цІыхухъуу зэрыщытым, и бзэм, иІыгъ диным, политичнэ е нэгъуэщІ еплъыкІэу иІэм, лъэпкъыу е цІыху гупу къызыыхэкІам, мылкъуу иІэм, къыщальхуа-къыздалъхуам емылгытауэ зэхэгъэжыншэу, хуэгъэкІуэтэныгъэншэу.

КъинэмыщІауэ, къэрал щхъэхуити, нэгъуэщІым и унафэ щІэти, щхъэхуитыжныгъэ (автономие) зимыІи, нэгъуэщІу зы щхъэхуитыныгъэ лъахъэ зытелъи, сыт хуэдэррей къэралым и цІыхуу щытми дэтхэнэ зы цІыхум зэхэгъэжныгъэ хуащІ хъунукъым зыщыщ къэралым и политичнэ е юридическэ системэ е дунейпсо къэралхэм я зэхуакум щіІэ статусым къыхэкІыу.

3-нэ пычыгъуэ

Псэуныр, щхъэхуитыныр, шынагъуэншагъэр хэти и хуэфашэщ.

4-нэ пычыгъуэ

Хэти пщылІыу плъытэ е пщІылІыпІэ ибгъэт хъунукъым, сыт хуэдэ щІыкІэуи пщылІыгъэр, пщылІ щэн-къэщэхуныр зыми хуэбдэ мыхъуну къуэдыщ.

5-нэ пычыгъуэ

Хэти лъэщыгъэ епхьэлІэ хъунукъым, залымыгъэкІэ, цІыхугъэм къемызэгъу е и напэр зыгъэулыиин хуэдэкІэ удзекІуэ, апхуэдэ тезыр теплъхъэ хъунукъым.

6-нэ пычыгъуэ

Хэти хуэфашцэ дэнэ щІыпІи цІыхуу, юридическэ лицоуэ къыщалътэнэу.

7-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цІыхури къэрал хабзэм и пашхъэ щызэхуэдэщ икІи къэрал хабзэм къэхъумэныгъэхэр зэхэгъэжыншэу, я зэхуэдэу зыхуагъэщхьэпэнэу хуитц. зэхэгъэжыншэу, зэхуэдэу хуэфашцэщ мы джэпсалъэм къемызэгъ, зэхэгъэж зыхэль ІуэхущІафэхэми, апхуэдэ ІуэхущІафэм сыт хуэдэуи тегъэгушхуэнми къыщахъумэнэу.

8-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цІыхум хуитыныгъэ иІэщ хабзэ нэхъыщхьэм е къэрал хабзэм къырипэс цІыху хуэфашцэхэр зыкътэ ІуэхущІафэ къыщыхъукІэ хуитыныгъэ зиІэ хеящІэхэм зыхуигъэзэнэу, зыкъригъэхъумэнэу.

9-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цІыхури лажьэ имыІэу яубыд, ягъэтІыс е егъэзыгъэкІэ нэгъуэщІ щІыпІэ яху хъунукъым.

10-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цІыхуми хуитыныгъэ иІэщ и хуэфашцэхэр, и хуитыныгъэхэр щаубзыхукІэ икІи езым зы лажьэ къыщытралъхьэкІэ зыми фІэмылІыкІ, зыми и унафэм щІэмыт, имытелъхъэ хеящІэ щхьэхуит псэхуитыр захуагъэкІэ икІи нахуэуэ и Іуэхум иригъэплъыну хуеину.

11-нэ пычыгъуэ

1. Зы лажьэ/щІапхъэджагъэ зытралъхьэ дэтхэнэ зы цІыхури зиухиижын зыхуэныкъуэну шынагъуэншагъэхэр зыщигъуэтыну хеищІэгъу нахуэм и кІэухыу, къэрал хабзэм тету ягъэкъуаншэхункІэ хейуэ къалътэр, мыхеифэ къраплъыркъым.

2. Хэти ягъэкъуаншэ хъунукъым, щищІэм щыгъуэ къэрал хабзэкІэ е Дунейпсо хабзэкІэ щІэпхъэджагъэу ямыбжа зы Іуэху зерищІам е ищІапхъэу къащыхъу зэримыщІам щхьэкІэ. Хэти щІапхъэджагъэ щищІам щыгъуэ хуэгъэувау щыта тезырым нэхъыбэ тралъхьэ хъунукъым.

12-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цІыхум и гъашІэ унейм, и унагъуэм, и унэм е зэрызэрыщІэ щІыкІэхэм щхьэусыгъуэншэу зыри къыхэзэрыхъ хъунукъым, и напэм, и цІэм къеІусэ Хэти хуитыныгъэ иІэщ мыпхуэдэ къыхэзэрыхъныгъэхэм къэрал хабзэкІэ зыкъщыригъэхъумэнэу.

13-нэ пычыгъуэ

1. Дэтхэнэ зы цІыхум хуитыныгъэ иІэщ дэтхэнэ зы къэралы и щІыналъэм щхьэхуиту щызекІуэну, щыпсэуноу.

2. Дэтхэнэ зы цІыхум хуитыныгъэ иІэщ езы и къэралри хэту дэтхэнэ зы къэралым иІэпхъукІыну икІи щІэрыщІэу нигъэзэжыну.

14-нэ пычыгъуэ

1. Дэтхэнэ зы цІыхум хуитыныгъэ иІэщ залымыгъэ/лей къыщрахым и щхьэр нэгъуэщІ къэрал иригъэзыну, щхьэегъэзныгъэ амалхэр зыхуигъэщхьэпэну.

2. Ауэ пэжыпэу политичнэу щымыт щІэпхъэджагъэхэм е Дунейпсо къэрал зэгухьам и мурад, и бзыпхъэ къемызэгъ ІуэхущІафэхэм къыхэкІ дауэдапщэхэм щыгъуэ мы хуитыныгъэр зыхуэбгъэщхьэпэ хьунукъым.

15-нэ пычыгъуэ

1. Дэтхэнэ зы цІыхум хуитыныгъэ иІэщ зы къэралым и цІыхуу щытыну.

2. Дэтхэнэ зы цІыхур зицІыхуу щыт къэралым щхьэусыгъуэншэу хэбгъэкІ е нэгъуэщІ къэралым и цІыху хьуну иІэ хуитыныгъэм хэбгъэн хьунукъым.

16-нэ пычыгъуэ

1. Зи ныбжъ ирикъуа дэтхэнэ зы цІыхухъуми цІыхубзми хуитыныгъэ иІэщ къызыхэкІа лъэпкъым, зи цІыхуу щыт къэралым е дину иІыгъым къыхэкІ пэрыуэгъу къыхуэмыуу, хуиту къишэну, дэкІуэну, унагъуэ иухуэну.

2. Зэрышэн-зэдэкІуэным теухуа зээзгъныгъэр (нэчыхьыр), зэрышэну-зэдэкІуэнухэм езым я щхьэхуитыныгъэ пэжрэ я фІэфІныгъэ икъурэкІэ яухуэр.

3. Унагъуэр, жылагъуэ-лъэпкъ псэукІэм и лъабжъэ нэхъыщхьэщи, жылэми къэралми къехъумэр.

17-нэ пычыгъуэ

1. Дэтхэнэ зы цІыхум хуитыныгъэ иІэщ езым и унейуэ е нэгъуэщІхэр иІэхьэгъуэуэ мылкъу зригъэІэну.

2. Дэтхэнэ зы цІыхур щхьэусыгъуэншэу и мылкъу пэІэщІэ е лъымыІэсыф пщІы хьунукъым.

18-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цІыхум гупсысэ, зэхачІэ икІи дин хуитыныгъэ иІэщ. Мы хуитыныгъэм къызэщІеубыдэр и закъуэу е гупу, нахуэу е унейуэ (щэхуу) и тхьэхуэІуэрыщІэнхэр, и динкІэ щІапхъэхэр нэрылбагъуу яригъэщІэн, игъээщІэн хуитыныгъэри.

19-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цІыхум хуитыныгъэ иІэщ зэрыхуейуэ гупсысэну, и гупсысэхэр къиІуэтэну. Мы хуитыныгъэм хэтщ цІыхур и гупсысэхэм къыхэкІкІэ зыми къимыгъэгуищІыну, къэралыгъуэ гъунапкъэхэм емылътытауэ щІэныгъэхэр, гупсысэхэр сыт хуэдэрей гъуэгуи къэхутэн-къэпщытэн, зыІэрыгъэхьэн хуитыныгъэри.

20-нэ пычыгъуэ

1. Хэти хуитыныгъэ иІэщ Іэщэншэу, зауэ-банэншэу зэхуэсыну, хасэ иухуэну, ухуа хасэм хыхьэну.

2. Хэти зы хасэ хыхьэну ебгъэз хьунукъым.

21-нэ пычыгъуэ

1. Дэтхэнэ зы цІыхум хуитыныгъэ иІэщ занщІэу езым е хуиту къыхиха и лІыкІуэхэм я ІэкІэ къэралым и зегъэкІуэн Іуэхухэм хыхьэну, хэІэбэну.

2. Дэтхэнэ зы цІыхум хуитыныгъэ иІэщ и къэралым цІыхубэм къыхузэригъэпэщ амалхэр зэхэгъэжыншэу, псом хуэдэу зыхуигъэщхьэпэну.

3. Хьыкумэт Иэщхьэтетныгъэм и лъабжьэр къэралым и цІыхубэм и фІэигъуэныгъэрщ. А фІэигъуэныгъэр утыку къохьэр щэху щІыкІэм тет хэхыныгъэ хуит захуэху е цІыхухэм я фІэигъуэныгъэхэр щхьэхуит-псэхуиту къызэрагъэлъэгъуэфыну гъэпса нэгъуэщІ щІыкІэхуэ, зи ныбжь ирикъуа цІыху псоми яхузэІухауэ, я ІэІэтхэми зэхуэдэ гуащІэ яІэуэ, пІалъэ гъэнэхуакІэ къытрагъэзэжхэмкІэ.

22-нэ пычыгъуэ

ЦІыхубэ жылагъуэм зэрыщыщым елъытауэ дэтхэнэ зы цІыхум хуэфашцщ социалнэ къэхъумэныгъэ. Къэрал гуащІэкІэ е къэралыгъуэхэм я зэдэІэпыкъуныгъэкІэ икІи дэтхэнэ зы къэралым езым и гъэпсыкІэмрэ и амалхэмрэ елъытауэ дэтхэнэ зы цІыхум хуитыныгъэ иІэщ и напэрэ и цІыхугъэрэкІэ тыншу зэрызиужьыну экономикэ, социалнэ икІи щІэнхабзэ ІуэхукІэ зыхуэныкъуэну амалхэр ирагъэгъуэтыну.

23-нэ пычыгъуэ

1. Дэтхэнэ зы цІыхум хуитыныгъэ иІэщ лэжьэну, и Іуэхур хуиту къыхихыну, захуагъэкІэ икІи хуэфІ амалхэмкІэ лэжьэну икІи Іуэхуншагъэм къыщыхъумэну.
2. Дэтхэнэ зы цІыхум хуитыныгъэ иІэщ зэхэгъэжыншэу зэхуэдэ Іуэху папщІэ зэхуэдэ лэжьапщІэ къратыну.
3. Дэтхэнэ зы цІыхум хуитыныгъэ иІэщ езыри и унагъуэри цІыхум хуэфэщэн псэукІэ иІэу зыгъэпсэун, щыхуейм деж зылъыІэсыфыну социалнэ хъумэныгъэхэмкІэ щІэгъэбыдауэ зы псэукІэ амал къезытын зы лэжьапщІэ хуэфІ къыІэрыхьэну.
4. Дэтхэнэ зы цІыхум хуитыныгъэ иІэщ езым и фІагъэ папщІэ хасэ (профсоюз, сендикэ) зэхишэну, апхуэдэ зэхэшап хыхьэну, хэтыну.

24-нэ пычыгъуэ

Дэтхэнэ зы цІыхум хуитыныгъэ иІэщ зигъэпсэхуэну, и нэгү зригъэужьыну, псом хуэмыдэу и лъэжьэгъуэ пІалъэр цІыху хуэфашцэ щапхъэм иту къыхуагъэпсыну, пІалъэ гъэнэхуакІэ и лъэжьапщІэри къратурэ гъэпсэхуакІуэ дэкІыну.

25-нэ пычыгъуэ

1. Дэтхэнэ зы цІыхум хуитыныгъэ иІэщ езыри и унагъуэри узыншэн, тхъэгъуэ хуэфашцэ иІэу псэун папщІэ шхыныгъуэ, фашцэ, унэ икІи медицинскэ дэІэпыкъуныгъэ игъуэтыну. Хэти хуитыныгъэ иІэщ, Іуэхуншагъэ, сымаджагъэ, хукъуагъэ, лІыгъуабагъэ, фызабагъэ, жьыгъэ икІи езым имыІэщІагъэ Іуэхугъуэхэм къыхэкІ амалыншагъэ, тхъэмыщкІагъэ къылысыу щытмэ къыщыхъумэну, кърагъэлыну.
2. Анэхэмрэ сабийхэмрэ хуитыныгъэ яІэщ хэхауэ къыкІэлъыплъынхуэ, къыдэІэпыкъунхуэ. Зэрыша зэлІ-зэфыз и бынуи зэмыщхьэгъусэхэм къалъхуауи щыррет, сабий псоми я зэхуэдэу, зэхэгъэжыншэу хуагъэщхьэпэр а зы социалнэ къэхъумэныгъэ амалхэр.

26-нэ пычыгъуэ

1. Дэтхэнэ зы цІыхур хуитщ гъэсэныгъэ зэригъэгъуэтыну. Гъэсэныгъэр, нэхъ мащІэ дыдэу къапщтэмэ икІи лъабжьэ гъэсэныгъэр ахъшэншэщ. ПэщІэдзэ гъэсэныгъэр зумыгъэІэнкІэ амал зимыІэуэ егъэзыгъуэщ. Техникэ икІи ІэщІагъэ гъэсэныгъэр хэти хузэІухагъэнуу. Ипщэ гъэсэныгъэр зэхэгъэжыншэу хэти хузэІухауэ щытын хуейщ езым и сэнауш (талант) елъытауэ.
2. Гъэсэныгъэр цІыхум и цІыхугъэм икъуу зригъэужьыным хуэфІыу гъэпсауэ икІи цІыху хуэфашцэхэмрэ хуитыныгъэ нэхъыщхьэхэмрэ хуащІ щІыхьыр, лъытэныгъэр игъэлъэщыным, щІигъэбыдэным хуэунэтІауэ щытын хуейщ. Гъэсэныгъэм цІыхухэр хущІигъэкъун хуейщ расэ псоми, лъэпкъ псоми, дин гуп псоми я зэхуакум гулъытэ, зэгурыІуэ, зэхуэфІыныгъэ, зэныбжьэгъугъэ дэлъыну икІи мамырныгъэр къыхъумэн папщІэ Дунейпсо Къэрал Зэгухъэныгъэм иригъэкІуэкІ лъэжьыгъэм зригъэужьу щытын хуейщ.

3. Сабийхэм ирагъэгъуэтыну гъэсэныгъэр зыхуэдэнур къыхэзыхыну хуитыр, псом япэрауэ и анэ-адэрщ.

27-нэ пычыгъуэ

1. Хэти хуитыныгъэ иІэщ цІыхубэм и щІэнхабзэ гъащІэм хуиту ныхыхъэну, гъуазджэр зыхуигъэщхъэпэну, щІэныгъэ зыужыныгъэм хэтыну икІи ар зыхуигъэщхъэпэну.

2. Хэти хуитыныгъэ иІэщ езым кыигъэщІа щІэныгъэ, жьабзэ (литературэ), гъуазджэ ІэщІагъэхэм мылкъуу, пщІэуэ, щІыхъуэ кыпэкІуэу хъуар къыхуахъумэну.

28-нэ пычыгъуэ

Хэти хуэфашщэщ мы джэпсалъэм кыщыхэщ цІыху хуэфашщэхэмрэ хуитыныгъэхэмрэ щагъээзщІэфыну зы социалнэ икІи дунейпсо гъэпсыкІэ системэ щыІэну.

29-нэ пычыгъуэ

1. Хэти езым и цІыхугъэм хуиту икІи икъуу зригъэужыныу амал къезыт цІыхубэ жылагъуэми къэралми хуищІэжыпхъэ пщэрылхэр иІэщ.

2. Хэти и хуэфашщэхэр зыщыхуигъэщхъэпэкІэ икІи и хуитыныгъэхэр щызэрихъэкІэ, нэгъуэщІхэм я хуэфашщэхэмрэ я хуитыныгъэхэмрэ хуэгъэпэжын, абыхэм щІыхъ, лъытэныгъэ къыхуегъэщІын икІи демократичэскэ жылагъуэм зэдащтэ щэнхабзэр (этикэр), жылагъуэ гъэпсыкІэр, щыІэкІэр егъэфІэкІуэным и амалхэр къэхъума хъун папщІэ хэхауэ къэрал хабзэкІэ гъэнэхуа гъунапкъэхэм епхауэ щытщ.

3. Дауи иррехъу, мы цІыху хуэфашщэхэмрэ хуитыныгъэхэмрэ зыхуэбгъэщхъэпэ, зепхъэ хъунукъым Дунейпсо Къэрал Зэгухъам и гурылх-гурыщІэхэмрэ и бзыпхъэхэмрэ (принципхэмрэ) къемызэгъыу.

30-нэ пычыгъуэ

Мы джэпсалъэм кыыхуубыдэ дэтхэнэ зы хабзэ гъэувар зыгурыбгъаІуэ хъунукъым мыбы кыщыІуэтыкІа хабзэ гъэувахэм щыщ гуэр иІэтыну, иукъуэну дэтхэнэ зы къэралы, гупи, нэрыбги хуитыныгъэ ирит хуэдэу.
